

GRUDA

Štev. 3.

1931.

Leto VIII.

VSEBINA ZVEZKA 3.

JOŽA LOVRENCIČ: Božja sodba. — M. N.: Srečanje. — FR. MASTNAK: Razočaranje. — FR. ŠTEFANIČ: Krčevina. — JAROSLAV DOLAR: Zimski večer. Pesem. — ING. JOS. TERŽAN: Kmetu organizacijo. — FRANCE GERŽELJ: Izobrazba kmetijske mladine. — Inž. Jole Karadjole. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Za zabavo in smeh. — Listnica uredništva.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5/I. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

Kartoteke in moderno
knjigovodstvo za
zadruge
knjižnice
družbe
vsa podjetja
gospodarske ustanove
itd.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opre mah
so edino
GRITZNER

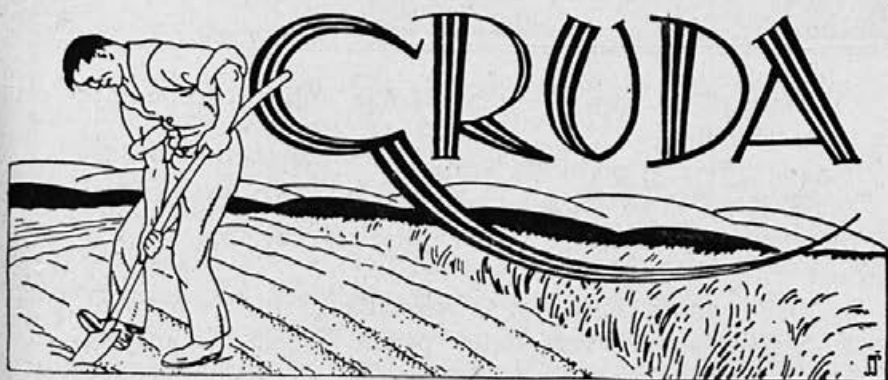
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj DU-
BIED.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Nakažite
„Grudi“
naročnino!

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

Joža Lovrenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

P.Ž. 1931

Nočni čuvaj Mekelj.

„Smo, pa še ne vsi!“ je zaslišal iz kuhinje gospodinjin glas in se je oddahnil.

Gospodinja je prišla na vrata.

„O, Anže, ti si? Ali si še v Kropi, ali si že pripeljal oglje?“ se je začudila, vprašala in se nasmehnila, češ, saj vem, da si še večrajšnji.

„Ostal sem, da bi nekaj še govoril z vašim,“ je povedal Anže.

„S Klemenom? Prezgodaj si prišel, še spi. Nič ne vem, kdaj je prišel domov. Potegnili ste jo!“ je menila.

Preden ji je utegnil Anže povedati, da ne išče Klemena, je slišal, da je zaškripala za njegovim hrbtom kljuka, in iz hiše je stopil sam Mihelič, del oblastno roke v žep, požvenketal z drobižem, pogledal ogljarja od pet do glave, zavlekel ustnice, pokimal obsojajoče z glavo in dejal:

„Tako, tako, ogljarji po Kropi, kope pa naj se same žgo! To ste delavci! Človek naj vam plačuje in plačuje in še vam ni dovolj, ko spravite vse sproti po grlu. Te je semenj posušil, pa bi rad spet kaj okroglega, ne?“

Anžetu je bilo prav, da je bil glasen in zbadljiv, zakaj rešil ga je zadrege, iz katere bi si ne znal pomagati, če bi bil prijazen.

„Nič nisem prišel prosit. Prišel sem, da bi poračunala, ker vam ne bom več žgal!“ je odvrnil Anže in videl, da Mihelič ni pričakoval takega odgovora.

„Hohoho, ali smo se tako zmenili? O svetem Juriju se preminja služba, ne zdaj sredi poletja!“ se je zadril Mihelič.

„Če me pa potrebujejo doma, ko je toliko dela pri žetvi in mlatvi in še pri košnji. Oča so že stari in ne morejo sami vsega,“ je našel Anže izgovor, zakaj pravega vzroka ni maral povedati.

„Prej bi pomislil! Kje naj dobim zdaj drugega koparja? Spomladi si pa moledoval in mi nisi dal miru, dokler te nisem sprejel. Ali misliš, da je vojska minila in se ti ni treba več bati? Gori na severu se še dajejo in pred Turki cesar tudi ni varen! Če ti je ljubše, da bodo tvoje kosti bogve kje trohnele, namesto da bi v miru živel ob kopah tam gori za Babjim zobom, tudi prav. Gosposki naznanim, da nisi več ogljar, pa pošljejo biriče pote in iti boš moral in služiti drugačnemu gospodu, ki ti ne bo plačeval tako kakor jaz! Palice boš pač dobival, a ne bodo take, ki bi pomenile groše, in nazadnje jo še tako izkupiš, da ne boš videl več Jamnika. Luternarji, ki hočejo zdaj z mečem in štuki strahovati vse in dobiti oblast, niso Kroparji. Če jim prideš pod meč ali v roke, ne bodo

poznali usmiljenja. To premisli in bodi zadovoljen, da te imam jaz v službi!"

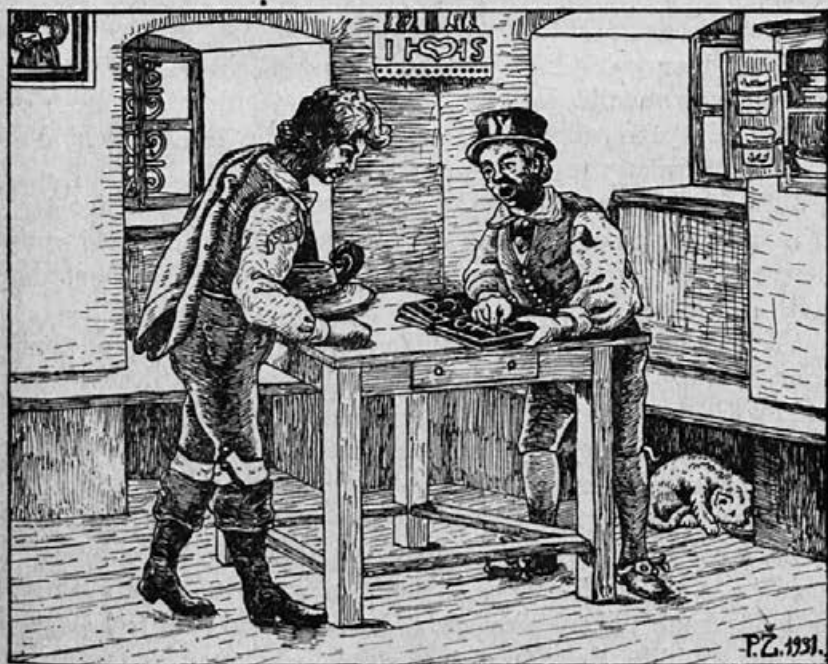
Tako je govoril Mihelič, ki je vedel, da je Anže dober delavec, in ga je hotel ostrašiti z vojaščino, katere so bili vsi žebjarji, rudarji in ogljarji od nekdanje oprostenci, kar so fužinski gospodje v Kropi izrabljali, da so lahko pritiskali na svoje delavce, ki so prenesli vse, samo da jim ni bilo treba iti na vojsko.

„Vse to vem, a ne morem in ne maram več ogljariti,“ je dejal Anže, ki je pomislil, da ga Lenka najbrž zato ne mara, ker ogljarji niso v čislj med ljudmi, kakor bi bili sami reveži in zadnji na svetu.

„Če si tako odločen, da se tudi vojske ne bojiš, pa poglejva, kako je s tvojim delom!“ ni več prigovarjal Mihelič, zakaj pokazati le ni hotel, da nerad pusti Anžeta.

Stopila sta v hišo.

Fužinar je vzel s police debelo knjigo posebne vrste. Ni bila iz papirja, lesena je bila. Posamezni listi so bile tenke deske, črno prepleskane in na hrbtu zbite z usnjem vse skupaj. Prva, platnica, je imela še zaponko, tako da se je mogla knjiga tudi zapreti s kavljem, ki je bil vdelan v zadnjo desko, drugo platnico.

Knjigo je položil na javorovo mizo, obračal deščico za deščico — vse so bile zaznamovane pri vrhu z imeni delavcev, pod imeni pa so se vrstile vodoravne črte s kroparskimi številčnimi znaki.

„Aha, tukaj te imam!“ je nehal Mihelič obračati deske in šel s kazalcem od znaka do znaka in polglasno mrmral in sešteval.

„Za deset kop sva se dogovorila,“ je dejal in gledal še vedno v knjigo.

„Za deset,“ je potrdil Anže.

„Štiri si že napravil in pripeljal, šest jih imaš še narediti. Vidiš, tukaj imam pisano vse, kar sem ti dal. Prve štiri sem ti plačal naprej, ko sta z očetom pripeljala oglje prve kope, potem sem ti o binkoštih dal na račun pet forintov in oni teden je bil oče tukaj in sem mu odštel osem forintov in pol, to je vse skupaj trinajst forintov in pol. Spomladi sem dal še očetu za šest grošev žebļjev, tvoja ceha z živežem, ki si ga dobil pri meni, pa je tudi nanesla že štiri forinte od pomladi. Če zračunaš vse skupaj, imaš že plačane vse narejene kope in še si mi dolžan, da s peto kopo še ne boš poravnal! Zdaj pa naredi, kakor veš! Če ne maraš več žgati, glej, da mi kmalu ves dolg plačaš, ker čakal ne bom!“ je kakor zagrozil Mihelič in sršeče pogledal Anžeta.

Anže se je popraskal za desnimi ušesom in pomislil, kaj naj napravi.

„No?“ je čakal Mihelič odgovora.

„Vam bom pa še onih šest kop napravil, da bo število polno, kakor smo se zmenili. Ko bom utegnil, bom pohitel, da bom prej gotov,“ je bil Anže zadovoljen, samo da ni bilo treba drugič Miheliču razlagati, zakaj mu ne mara več žgati.

„Tako, zdaj sva opravila,“ mu je dejal in zaprl knjigo ter jo položil spet na polico. „Videl si, da je vse v redu. Če se premisliš in ti je kaj za življenje, da ga ne boš nosil pod meč v smrtno nevarnost, se pa o svetem Juriju spet zmeniva za naprej!“

„Teško, da se bom premislil!“ je odgovoril Anže in stopil k vratom.

„Tvoja glava, tvoja pamet,“ je menil Mihelič.

„Zbogom!“ je dejal še Anže in odšel. Nič več mu ni bil težek in počasen korak, hitro je stopil proti Pibrovcu in zavil okoli znamenja, kjer je pridigal ljubljanski škof proti luterancem, v reber in ko je imel za seboj zadnjo kroparsko hišo, je bil vesel lepega jutra in je zavriskal. Strma je bila pot in grapava, Anžetu pa se je zdela lepša kakor kroparska cesta. Misli je, kako bo od jutra do večera brez oddiha delal in potem stopil h kakemu drugemu fuži-

Pibrovčeva hiša z znamenjem.

narju, da mu ne bo treba imeti ozirov pred Klemenom in ne se bati vojaščine, ki bi ga gnala daleč v svet, da bi mogoče nikdar več ne videl Lenke...

Z Barigle je odmel Andrejčev vrisk.

„Počivata in me čakata,“ je sklepal Anže in je še podvizzal, da bi povedal, kako je opravil z Miheličem in da se bo poslej še drugače gledal in razgovarjal s Klemenom, ki mu za ves svet ne pusti dekleta, katerega si je izbral.

IV.

Mihelič je mrmral in godrnjal, ko je odšel Anže. Pri zajtrku mu je žena prigovarjala, naj poišče rajši drugega ogljarja, četudi sredi leta, kakor da bi se radi Jelenčevega jezil in bil slabe volje. Mož je zamahnil z roko in vzrojil, češ, naj se ne meša v njegove posle, ko ne ve, kako je z delavci, ki jih ne kaže prebirati, še manj pa iskati, ker če vidijo, da jih človek potrebuje, imajo take zahteve, ob katerih ne bi pridobil ne počenega groša.

„Ali imam zato vigence, da bi se delavcem dobro godilo in bi bogateli, jaz pa naj bi šel rakovo pot? Jelenčevi so naši ogljarji,

kar pomnim. Rajnki oče jih je hvalil in jaz sem bil z njimi tudi zadovoljen, ker so bili vedno cenejši ko drugi in takega oglja kakor Jelenčevi, moram reči, ne zna vsak žgati. Čudno se mi zdi in ne morem razumeti, kako da sta s starim kar na lepem sklenila, opustiti ogljarstvo, ki jima je vendar vsako leto vrglo lepe denarce," se je polagoma umiril.

„Bog ve," je dejala žena, „mogoče pa je kdo Anžetu več ponudil in se je dal pogovoriti."

„Mogoče," je menil mož.

„Pa vprašaj v nedeljo Jelenca samega, ko pride k maši, s čim si se jim zameril, da so prebrali," mu je svetovala žena.

„Bom," ji je odgovoril in se napravil, da pogleda v vigence, če so vsi prišli in kako delajo, zakaj vedel je in imel izkušnjo, da je ponedeljek slab delavnik.

„Radoveden sem," je dejal, ko je odhajal, „koliko jih je bilo pri prvi jedi. Kar je mladih, so jo gotovo prespali kakor naš! Le glej, da ga ne pustiš prespati celega dopoldneva!"

„Ga že zbudim," je obljubila žena, „samo ne vem, če bo hotel iti ob drugi jedi danes v vigenc, ko imajo svoje šale!"

„Pa bi prej vstal!" je zamrmral mož in odšel.

Ko je prišel čez trg in krenil v gorenji konec, kjer je imel svoje vigence, je zaslišal Anžetov vrisk, ki ga je razdražil.

„Ponedeljski je. Sinoči ga je kdo dobil v roke, ga napojil, pa mu je obljubil, da meni odpove. Le čakaj, ti bom že pokazal, kaj se pravi postati Miheliču nezvest! Če te oče ne pripravi k pameti, te bom pa jaz, da boš Boga zahvalil, ako se te usmilim in ti dam delo!"

Razdražen je prišel v prvi vigenc, a ga je slaba volja takoj minila. Ko se je prikazal v vratih, so ga sprejeli z glasnim smehom, vikom in krikom in tolkli z vsemi kladivi in vsem orodjem, kar se je dalo, da si je zatisknil ušesa. Vigenčarji in vigenčarke so pa s še večjim navdušenjem nadaljevali sprejemni pozdrav z a d n j e m u, ki je prišel k delu.

„Gospod je zadnji, gospod je zadnji, njega bomo vlekli!" so vpili ob vseh panjih in ješah, ko so se utrudili nabijati s kladivi.

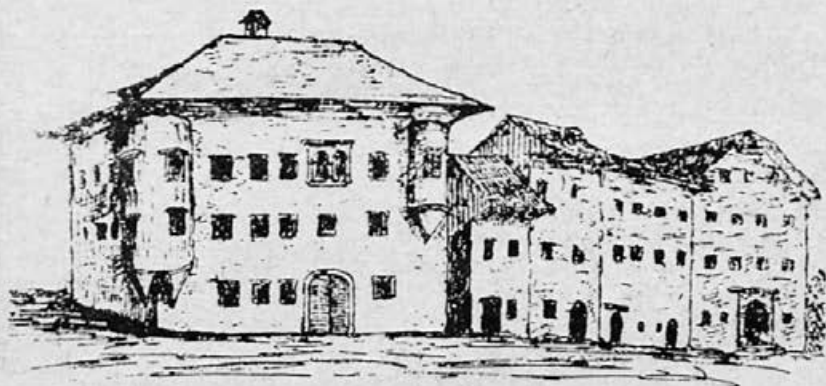
„Le počakajte, danes vas bom jaz vlekkel," se je posmejal in potem vprašal, koliko jih ni pri prvi jedi, ki je pomenila prvo tretjino delovnega časa, katerega so delili po zajtrku, kosilu in večerji. Prva jed je bil čas od treh zjutraj do osmih, druga jed od devete do ene, tretja od dveh do sedme.

„Ne boste nas! Ali niste slišali, da ste zadnji? Vsi so prišli, samo vašega Klemenca ni!" so bili glasni v vseh kotih in koncih.

„Potem ste pa že pridni!“ jih je pohvalil in povedal, da gre še v zgornja vigenca.

„Če hočete oglušeti, kar pojdite! Tako vas sprejmejo, kakor smo vas mi, ker gotovo danes nihče ne manjka, ko je vsakega skrbelo, da ne bi bil zadnji!“ so klicali za njim, ki je šel in pogledal še v druga dva svoja vigenca, odkoder se je tudi zadovoljen vračal in menil, da bi bilo dobro, če bi delavci vsak ponedeljek ponavljali posemanjski običaj.

Ko se je vrnil Mihelič na trg, se je ustavil, zakaj pod lipo so bili zbrani skoraj od kraja vsi gospodje fužinarji. Bil je Mazolli,

Mazollijeva hiša.

najmogočnejši kovaški gospod, kar je pričala že njegova hiša, ki je bila prava palača, bil rudarski sodnik Klemen Bobek in še Žigon in Plavec in Gašperin in Klinar in Pibrovec in Kapus in Jalen in Rabič in Zupan in Magušar. O semnju so govorili in tožili, da ni bilo prave kupčije.

„Ali si pogledal, kako so kovači še včerajšnji?“ so sprejeli fužinarji Miheliča.

„Pogledal, pogledal, pa pri meni je vse v redu,“ je odvrnil.

„Bojijo se te, pa dobre in zanesljive delavce imaš!“ je dejal Mazolli.

„Imam jih res in sem zadovoljen, samo zdi se mi, da mi jih skušate zadnje čase prevzeti,“ je izrabil Mihelič priliko, ko je tako nanesla beseda, da bi izvedel, kdo mu je pregovoril Jelenčevega.

(Dalje prih.)

M. N.:

Srečanje.

*In končno sva se našla.
Sredi pota
obstala sem: Saj to si ti!
To so oči,
ki radi njih mi hrepenenja bol je znana,
ki radi njih sem bila vsa ti vdana,
ki šle z menoj so vse mladostne dni.*

*O, dolgo že poznam teh ust trepet!
Saj mojih cvet
sem verno čuvala le zate.
A zdaj —
ko iznenada stopil si pred mene,
ko vse želje predolgo zatajene
bi mogle prosto v zaželjeni raj —*

*sem vztrepetala.
Plaho sem zastala
in — saj ne vem čemu in ne zakaj —
želim si hrepenenja bol nazaj.*

Fr. Mastnak:

Razočaranje.

*Zasnežena je poljana.
Gaz vije se preko nje
tja v vas, kjer brhka Minka
in moji spomini žive.*

*ko sem hodil v vas ob večerih
in z vetrom sva oba
krog oglov požvižgovala
in ljubico uspavala.*

*Zamišljen zrem gaz po poljani
in vidim, da več ni
tak gladka, tak speljana
kot bila je lani mi — —*

*In spet bo zima prešla.
Snežno gaz bo solnce vzelo.
Prišla pomlad bo v deželo —
in Minka bo vzela moža.*

Na čestitke k šestdesetletnici našega pisatelja F. S. Finžgarja smo sprejeli sledeči odgovor:

„P. n. Zvezi društev kmetiskih fantov in deklet!

Za izražene čestitke ob moji 60 letnici — prav lepa zahvala!
Da bi rasla slovenski fant in dekle v močno narodno in нравno
preporodno silo! Finžgar l. r.“

Fran Štefanič:

Krčevina.

Povest.

Bilo je prve dni meseca majnika. Gorka sapa je vela čez polje, solnce je sijalo, zima je vzela slovo. Vsa ona ljuba dolina, z griči in dragami, z vinogradi in lozami je bila odeta z novim zelenilom. Iz vinogradov v dolino je zvenela vesela pesem. Gruščena prst se je drobila pod udarci motik. V goricah so odmevali veseli klici kopačev, vmes so cvrkale škarje zakasnelega rezača. Pred vrsto kopačev se je postavil gospodar. Na obrazu, trdem kakor kamen, mu je počival smehljaj, oko mu je žarelo ob pogledu na vrsto krepkih ljudi in njih delo.

„Hej, gospodar je tu s poličem, v njem se iskri črnina!“ je zaklical koščat fant in prijel za polič, ki ga je prinesel gospodar. Krepko je potegnil iz njega in ga podal svojemu sosеду. Polič je šel iz roke v roko, dokler se ni izpraznil na drugem koncu vrste. Pesem je nanovo zadonela, motike so zažvenketale — še dolgo ne bo cvrčka.

Po ravnem polju je plug rezal brazde. Prhka zemlja je dobivala novo lice. S težkimi koraki je stopal za plugom orač, zdaj pa zdaj je sunil s škornjem po slabo prislonjeni brazdi. Gonjač je pokal z bičem, orač je čistil rezilo in se zdaj pa zdaj ozrl proti nebu.

„Čuvaj nas Bog in sveta Marjeta viharjev, toče in vsega hudega!“

Med belimi brezami so letali ptiči.

V zvoniku je zazvonilo poldne. Ljudje so sneli z glav pokrivala, glasovi so zamrli, orač je položil plug na zemljo — bil je čas opoldanskega počitka. Ljudje so izpregli živino in pognali proti domu. Vrste v vinogradih so se izpraznile. Mir in tihota sta legli na zemljo.

Tisti čas sta stopala po širokem, z debelim kamenjem nasutem kolovozu Mušičeva dva — mož in žena. Žena je nesla na glavi veliko košaro, možu pa so visele preko ramen volovske verige. Vračala sta se s sejma.

Govorila sta malo. Redko je ogovorila žena moža, še redkeje ji je odgovarjal on.

Prišla sta do razpotja. Ožja pot je vodila na Krčevino, druga širja pa je peljala v vas. Na razpotju sta mož in žena obstala. Žena je dvignila košaro, da si poravna ruto, mož je zakašljaj, iz dolge pipe stresel pepel ter jo napolnil s svežim tobakom.

„Pa bi stopila malo na Krčevino, že dolgo nisva bila pri Katarini.“

„Pa stopiva,“ je odvrnila žena, zadela košaro na desnico in zavila na stransko pot.

Molče, zatopljena vsak v svoje misli, sta merila pot proti vrhu. Klanec je bil vzpet, večkrat sta obstala in se ozirala okrog.

„Lep svet je tu gori.“

„Da, lep in rodoviten.“

V zgodnjem popoldnevu je ležala pred njima Krčevina. — Veter se je poigral z belimi brezami in lahko vzgibal nežne liste sadnega drevja okrog domačije. Od bezgovega grma je dehtel prijeten vonj. Izpod njegovih korenin je izviral studenec, komaj dve pedi globok, bister kot kristal. Ob njem sta se ustavila naša sejmarja in se razgledovala po domačiji. — — —

Pičle pol ure hoda od vasi čepi prijazen griček. Sredi travnikov in njiv se dviga, svež in zelen in na njega kopastem vrhu se košati ponosna bela hiša z velikimi gospodarskimi poslopji, obsežen in bogat dom, kakor malokateri v okolici.

To je Krčevina.

Pred kakimi tridesetimi leti je izgledalo tod vse drugače. — Kjer se danes razprostira plodno polje, kjer stojita dom in vrt s sadnim drevjem, je bilo pusto in prazno. Med redkim grmičevjem je rastle malovredna trava. — Leto za letom so zaganjali sem gori Miheličevi svoje ovce in koze, rod za rodom je podedoval ta grič in ga uporabljal za pašnik. Na mestu, kjer stoji danes hiša, je stalo tedaj leseno poslopje, zloženo iz surovih bukovih brun; vanj so v sili zaganjali pastirji svojo živino.

Toda to je bilo davno. Tekom desetletij je iz golega pašnika zrastle lepa domačija.

Sejmarja sta se oddahnila in pospešila korake. Od juga je zavel veter in prignal s seboj sive oblake — morda bo še pred večerom deževalo.

Hišno okno je bilo odprto in v njem se je pokazal obraz mlade ženske.

Kdor je že bil kdaj na Krčevini je dobro poznal ta trdi, od solnca ogoreli obraz. Bila je to Meta, dekla na Krčevini. Pa menda ni bila samo dekla, vsaj tako se je zdelo vsem, ki so boljše poznali razmere na Krčevini.

Še kot malo dekletce jo je vzela k sebi na Krčevino Katarina, ponosna gospodinja te domačije. Rastla sta skupaj z njenim sinom edincem Matijem. — Bila sta nerazdružljiva prijatelja. Skupaj sta

gonila na pašo, lovila metulje, stikala v grmovju za gnezdi in nagajala poslom. — Toda otroška leta so minula. Iz male Metke je postalo resno, krepko in lepo dekle. Z Matijem nista več lovila metuljev, kopala in orala sta zemljo. Meta je poganjala vola, Matija je držal za plug. Meta je kosila in grabila, žela in vezala, ni se ustrašila nobenega dela, saj jo je vzgojila Katarina. — Ob nedeljah in praznikih sta hodila skupaj v cerkev in ljudje so šepetali, da se imata rada in da ostane Meta bržkone za vedno na Krčevini. Ljudje, ki radi zavidajo svojemu bližnjemu vsako srečo, so Meti to srečo privoščili. Poznali so Meto in Katarino in so vedeli, da si je dekla pošteno zaslužila položaj bodoče gospodinje na Krčevini.

Po tem je Meta tudi hrepenela. Odkar se zaveda, je živela na tem domu, ga ljubila, delala zanj, skrbela zanj, stopila z njim vse svoje življenje. Vse njene misli, vse želje, vsa dejanja so se strnila v eno samo vročo željo: postati kedaj gospodinja na Krčevini. — Njena želja se je bližala uresničenju, vse je tako kazalo.

Danes pa je bilo njeno lice mračno. Zopet se ji je približala misel, ki jo je preganjala že nekaj časa sem. Katarina, njena gospodinja in bodoča tašča, ako Bog da, ki je bila doslej vedno tako prijazna napram njej, jo je danes zopet neprijazno zavrnila. Nekaj ni v redu. Tako čudno jo včasih pogleduje, tako trdo jo ogovarja in ji odgovarja. Meta si ni svesta nobenega pregreška — kot prej dela in se žene, mati pa so čimdalje bolj osorni z njo. — Težka skrb lega na dušo Metino. Med močnimi prsti svaljka sočne liste begonije, ki košato zavzema pol okna v katerem sloni sedaj Meta.

Po vijugasti stezi, ki vodi med njive, prihaja moški s težkim bremenom na plečih. Meta ga je opazila. V njenem obrazu se je nekaj zganilo. Poteze lica so postale mehkejše, v očeh je zasijala luč. Oni, ki je prihajal po stezi je bil Matija. Meta je šla v vežo, vzela golido in stopila preko dvorišča v hlev...

Mleko je brizgalo v močnih curkih. V golidi so se dvigale pene in lezle čez lesen rob na Metino krilo..

Na pragu se je prikazal Matija z velikim košom sveže detelje na ramah. Stopil je k živini in stresel pred vsako kravo breme detelje. Ob Meti se je ustavil in gledal kako molze.

„Ali je detelja že godna, Matija?“ je vprašala ne da bi dvignila glavo.

„Da, vsa je v cvetju,“ je odvrnil. „V celi okolici ni tako rdeče njive kot je naša.“

„Zakaj nisi šel raje z vozom ponjo?“

„Drugikrat pojdem, danes sem naložil samo za poskušnjo. Le poglej Čado, kako slastno žveči! Imaš kaj rada Čado, Meta?“

„Jaz imam raje Lisko. Bolj mirna je in več mleka daje.“ Matija se je naslonil na jasli in gledal Meto.

„Ali so mati doma?“ je vprašal.

„Da, v hiši so. Zdi se mi, da so nekam slabe volje.“

Potem sta molčala oba. Meta je molzla. Ko je dvignila roko, da si popravi ruto, so se zableščale izpod rokava njene močne bele lakti.

„Poglej, Meta, ali nimaš na roki klopa?“ je izpregovoril Matija, prijel njeno roko in izdrl klopa, ki se ji je bil zaril v kožo.

„Vidiš, tako se ti mrcina zaje v meso in pije tvojo kri.“

„Saj res, kje sem ga neki dobila?“

Z roko je tipala mesto, kjer je Matija izdrl klopa, on pa je dvignil rokav njene jope še višje in božal gladko kožo njenih lehti.

„Mleko moram pristaviti za večerjo, Matija!“ se mu je hotela rahlo izmakniti. On pa je ovil svojo težko roko okrog njenega pasu, jo prižel nase in pritisnil svoja razpaljena usta na njena tako strastno, da ji je zastala sapa.

*

Sejmarja sta šla preko dvorišča, ne da bi se bila ustavila. Stopila sta v hišo z pobeljenimi stenami. V kotu je stala ogromna bela miza, na njej so čepeli trije, kakor kolesa veliki hlebi črnega kruha. Dišalo je po peki, po slanini in maslu, da so se človeku kar sline zbirale v ustih.

Katarina je stala, visoka in košata, pri oknu in listala po starem koledarju. Primerjala je številke in znamenja, na katere se je razumela samo ona, štela nekaj na prste in se ozirala proti hlevu.

„Liska bo vrgla julija, Čada šele v jeseni, ta je letos pozna.“

„Bog daj dobro in srečo, Katarina!“ sta vstopila Mušičeva dva.

„Bog daj, Bog daj!“ se ju je razveselila Katarina. Videti je bilo, da so stari znanci in dobri prijatelji.

Snela je naočnike in jih položila s koledarjem vred na polico, pritrjeno nad vrati.

„Na sejmu sta bila, vidim. No, prav. Lepo, da sta prišla še nas pogledat, dolgo vaju ni bilo tod okrog.“

„Kaj bi, Katarina! Saj vemo, da se ti dobro godi. Kar na lepem pa človek tudi ne more z doma. Da, na sejmu sva bila, par volov sem prodal,“ sta polagoma odgovarjala Mušičeva, polagala svoje stvari ob peči in sedala za mizo.

„Za Marjanco bo treba začeti zlagati. Ti moj Bog, kar naenkrat ji bo treba šteti doto in jo pustiti od hiše,“ je zatarnala Mušičeva.

„Ej, da,“ je pritegnila Katarina. „Marjanca je čedna in pridna, ne bo vam treba dolgo čakati snubcev.“

Prezala je hleb kruha, postavila kos pred Mušičeva in prinesla polič vina. Vrtela se je po hiši živo in okretno, da ji nihče ne bi prisodil petih križev in pol, ki jih je nosila. Govorila je to in ono in vpraševala po novicah iz vasi. Redkokedaj je prišel kdo na Krčevino, pa ni čuda, da je tudi Katarino včasih premagala ženska radovednost.

Gosta sta rezala kruh in ga pridno zalivala z vinom. Mušič se je razgrel:

„Za vruga Katarina, vedno mlajša si! Saj nas nazadnje še na svatbo povabiš!“

Res je bila Katarina trdna in postavna, toda na obrazu in na plečih so se poznali sledovi trpljenja in trdega dela. Tudi lasje so ji bili močno osiveli.

Na Mušičeve besede se je samo nasmehnila.

„To je minilo, Mušič. Toda svatba bo na Krčevini. Mladina dorašča.“

„Hm, da, Matija je korenjak. Ali mislite kmalu narediti?“ je brž zanimalo Mušičko.

Vstala je in si otepla drobtine s krila. Mušič je prijel kozarec in ga zvrnil na dušek.

„Nič še ne vemo. Čas bi že bil, pa kar Bog da. Tudi to še pride kakor vse drugo.“

„Boste snubili kar v hiši, pravijo. Prav je tako!“ je počasi povedala Mušička.

„To so samo govorice, Neža!“ odvrne Katarina, mračno gledaje skozi okno.

Oba Mušičeva sta postala pozorna. Pogledala sta se pomenljivo in Mušič je parkrat pokimal.

„Mi smo pa vsi mislili — —“ je začela s težavo Neža.

„Tudi jaz sem mislila, pa ne mislim več,“ je kratko odvrnila Katarina in pogledala oba.

Mušička se je premaknila, da je zaškripala klop pod njo. „Katero pa sedaj mislite? Imate že kaj izbranega?“

„E, se bo že katera našla, deklet je dovolj. Doslej še nisem nič izbirala,“ je pravila Katarina.

„Dovolj, jih je dovolj! In na Krčevino se ne bo nobena branila iti,“ je hitela Neža. Rada bi bila rekla še kaj več, pa je naglo stisnila ustnice.

(Dalje prih.)

Jaroslav Dolar:

Zimski večer.

*Večerna zarja
je šla z roko
čez bela polja
in čez nebo.*

*In kakor po nebu,
da rože rasto!
In kakor po snegu,
da zvezde cveto!*

*In v najinih srcih
bilo je toplo.
In v najinih srcih
bilo je svetlo.*

Jaroslav Dolar:

Pesem.

*Nad mano:
neba sinjina.
Pod mano:
temna globina.
Krog mene:
morja širina.
A v meni:
tišina, tišina.*

Ing. Jos. Teržan:

Kmetu organizacijo.

Današnje dobo lahko označimo kot dobo probujanja smisla za organizacijo v širokih narodnih slojih, ki se pečajo z zemljedelstvom.

Ti narodni sloji niso spoznali kakšno važnost ima organizacija za napredek in uspeh ravno vsled svojstvenosti dela, ki ga opravljajo. Vezani od zore do mraka za grudo in zeleno prirodo, iz katere srkajo pogoje in sredstva za svoje življenje, jih to delo toliko zavzame, da se le redkokedaj spomnijo in preiščujejo o potrebi skupnega dela. Zemljedelec je najsrečnejši ako lahko v krogu svojih dragih živi mirno življenje v sredi bujne in bogate prirode. Ako svoje pridelke lahko dobro unovči, potem se ne briga za nič drugega. Njegov način življenja, ki je vezan na prostranost in medsebojno oddaljenost, torej povsem nasprotno od načina življenja industrijskega delavca, ki ramo ob rami dela v neposredni bližini in v stalnem dotiku, je glavni vzrok da zemljedelec prav počasi prihaja do spoznanja potrebe organiziranega in skupnega nastopa. Povsem drugačen pa je položaj kmeta, kadar pade v stisko in nevoljo. Potem začne misliti na skupno obrambo. Vse kmečke organizacije so plod težkih časov, ki so prišli čez kmeta.

Medsebojna povezanost pridobitnih edinic in odvisnost skupnih interesov povzroča organizacijo zainteresiranih. Vidimo, da skušajo v težkih dneh gospodarske krize poljedelci vzhodno-evropskih držav pristopiti k skupnemu delu za obrambo svojih interesov. Agrarni blok Jugoslavije, Bolgarije, Rumunije, Madjarske in Poljske nam kaže jasno, da se le z organizacijo lahko doseže olajšanje težkega položaja. Seveda je predvsem potrebno, da ima v vsaki državi zemljedelec svojo stanovsko organizacijo, ki zastopa njegove interese, ga napaja z strokovno izobrazbo in mu na ta način pomaga spraviti produkcijo v sklad s potrebami in zahtevami konzumenta.

V naši državi bo menda to velevažno vprašanje za kmečki stan še tekom tega leta rešeno zakonitim potom, z donošenjem zakona o kmetijskih zbornicah. S tem zakonom bo naš najštevilnejši sloj naroda dobil svojo stanovsko in strokovno organizacijo in obenem svojo reprezentanco do ostalih stanov in do države kot celine. To mora postati organizacija, v kateri bodo kmetje sami imeli neposreden vpliv na vrhovno vodstvo. Edino na ta način, da bo vsak zemljodelec imel neposredno pravo določati, kaj je v njegovem interesu, se bo vzbudila ona tajna sila človeške energije in delavnosti, ki v nasprotnem slučaju, ako poedincu ni dana mogočnost neposrednega odločevanja, vsled brezbriznosti ostane neizkoriščena.

Kakor je združništvo dete težkih gospodarskih razmer, iz katerih je skušal mali človek pomagati si sam z organizacijo dela v obliki zadruga, tako je danes organizacija kmetijskih zbornic in slič-

nih ustanov posledica težkega gospodarskega položaja v katerega je zagazilo kmetijstvo in s tem vred kmetijski stan. V tem težkem gospodarskem položaju, ko se bije boj za obstanek, gre kmetovalec še korak naprej; oklepa se združne organizacije z večjo vestnostjo in razumevanjem, poleg tega pa se organizira v skupno stanovsko organizacijo po vzoru in vzgledu organizacije drugih stanov: delavcev, obrtnikov, trgovcev, industrijalcev, uradnikov, učiteljev, advokatov, doktorjev zdravilstva, inženjerjev i. t. d. Vsi poedini stanovi so se združili vsak v svojo organizacijo, da z njeno pomočjo branijo svoje življenske interese. Edino kmečko ljudstvo to ni uvidelo in neorganizirano kot je, bilo je izredno dobra in mastna hrana vsem, ki so se na njegov račun bogatili in živeli. Kmetsko ljudstvo to uvideva. V vseh evropskih državah se snujejo organizacije zemljedelcev, — ne na politični osnovi, temveč na stanovsko in narodno gospodarskih temeljih in potrebah se gradijo močne organizacije zemljedelcev v poedinih agrarnih državah, ki si bodo jutri, ko se ojačijo doma, podale roko in z združenimi močmi pristopile reševanju skupnih težav in nadlog.

Naš slovenski kmet, ki še nima te stanovske organizacije, oziroma, ker se skuša organizirati zopet na napačni podlagi, razcepljen v razne smeri, se mora strezniti in jasno pogledati v oči bodočnosti in resnici. Edino v slogi je moč! „Uboga gmajna mora vkup,“ da bo jutri toliko močna, da bo vzela sama v svoje roke vodstvo in da bo sama odločevala o svoji usodi, o svojem gospodarskem napredku in o kulturno-socialnem življenju.

France Gerželj:

Izobrazba kmetske mladine.

(Pismo z 12. tečaja „Slobodné Učenie Sedliacke“ v Eberhardu pri Bratislavi.)

Najštevilnejši kakor tudi bistven del nekaterih narodov je kmečko ljudstvo, ki obdeluje svojo zemljo, se rodi in umira na njej. Dasi je ta stan gospodarsko nujno potreben vsemu človeštvu, vendar danes še ni upoštevan in priznan, marveč velja za nižjo, manj vredno plast človeške družbe. Gmotno in duševno suženjstvo skozi dolge vekove je dalo najizrazitejši pečat vsemu kmetskemu ljudstvu; in še danes, ko je kmet na svoji zemlji sam svoj gospod, so znaki nekdanjih časov še vidni in se odražajo v njegovem življenju, v mišljenju, v presojanju drugih stanov, v obdelovanju zemlje, v splošnem gospodarstvu. Da so pa ti znaki danes še tako vidni, je krivda vzgoje, pomanjkanje izobrazbe in predvsem gospodarska odvisnost in pomanjkljiva organizacija kmetskega ljudstva; pa bodi

gospodarska (zadružna!) organizacija ali stanovska organizacija ali državno-politična organizacija. Toda jasno je, da mora biti človek za sleherni združeno življenje zrel in vzgojen, imeti mora v sebi zavest, da je organizacija le zanj in radi njega ter da ima v tej organizaciji (bodi zadruga, bodi občina, bodi država) pravice in dolžnosti.

Ukaz današnje dobe in naloga kmečke mladine je, da se izobrazijo v duhu kmečkega dostojanstva, v duhu kmečkih pravic in dolžnosti!

Živimo v dobi, v kateri se rešuje brezštevila gospodarskih, kulturnih in političnih vprašanj. Nikomur ni vseeno, kako se bo na ta vprašanja odgovarjalo. Sevč, da človek lahko sodeluje pri tem odgovoru, je potrebno, da je o vprašanju samem poučen.

Res je, da dá kmečki mladini ljudska šola osnovne pojme in pogoj za nadaljno izobrazbo, ali za praktično življenje je vse to premalo in prešibko. Po osnovni šoli znata fant ali dekle pisati, brati in računati in sta tako prepuščena sama sebi. S takim znanjem se potem lotita kmetovanja, ki je danes, v času gospodarske krize, umetnost, ki zahteva celega moža in celo gospodinjjo. Kako naj kmečko ljudstvo soodloča o socialnih, kulturnih in političnih zadevah, če o njih ni poučeno! Zato je pač nujno potrebno, da se seznanijo z javnim življenjem, se oborožijo s strokovnim znanjem, ki je v današnji gospodarski konkurenci in napredku neobhodne važnosti.

Kako skrbje za vzgojo kmetske mladine na Češkoslovaškem naj vam priča moj kratek opis 12. tečaja „Slobodné Učenie Sedliacke“ v Eberhardu pri Bratislavi.

Od 11. januarja 1931 do 22. februarja 1931 se vrši ta tečaj. Obiskuje ga 34 kmečkih fantov, samih Slovakov. Ima pa ta tečaj dva cilja, strokovno in politično izobrazbo, kar je pravilno, zakaj brez državno-politične izobrazbe je strokovna izobrazba brez pravega pomena. Ni dovolj, če zna kmetski fant modro in neposredno gospodariti, a je pri tem še vedno igrača raznih gospodarsko-političnih razmer. Strokovno naobražen gospodar mora biti tudi politično vzgojen, tako da je on sam neposredni sodelavec in soustvaritelj državnega in narodnega gospodarjenja.

V obširni graščini, nekdanji lastnini madžarskega mogotca Aponny-ja, je za kmetske fante prostora več kot dovolj.

Kot sem že omenil, imamo dvoje vrst pouka. Največ je strokovnega, ki je res potreben, zakaj na Slovaškem so gospodarske prilike še precej šibke vsled dolgoletnega madžarskega terorja. Dan za dnem se vrše predavanja o narodnem gospodarstvu, v katerem so obsežene vse panoge modernega gospodarjenja. Fantje si vestno vse pišejo in verno poslušajo.

A tudi ostala vprašanja, o katerih razpravljajo razni voditelji agrarnega pokreta na Češkoslovaškem, so silno zanimiva in potrebna in so fantje zanje navdušeni. Predvsem pa gre zato, da se slehernemu enkrat za vselej vcepi v srce, da kmečko delo ni sramotno, da ni manj vredno od drugih del ter da je na svetu mnogo tisoč in tisoč ljudi, ki imajo en cilj in eno misel, mnogo tisoč agrarcev, zemljedelcev, ki si hočejo ustvariti velik dom „Slovanskega agrarizma“ in še dalje, dom „Svetovnega agrarizma“, dom silne moči in kmečkega dostojanstva.

A ne le teoretični pouk, tudi praktičnega in predvsem kulturnega nudi tečaj dovolj. Goji družabnost in ustvarja enakovreden del človeške družbe, v kulturnem in socialnem smislu.

Vsi predavatelji so navdušeni za to vzgojo kmečke mladine in jim je res do tega, da se kmečka mladina izобрази. Tudi pri nas so naši mladi inteligenti vedno bližji kmečki mladini. „Kmetška Prosveta“ in „Zveza k. f. i. d.“ in „Gruda“ in „Kmetški list“ so nam vera in ognjišče, koder se bomo odslej zbirali vsi: kmečka mladina in „inteligenti“!

V ostalem pa je čisto lepo življenje v Eberhartu. Škoda, da nimamo še mi takega Eberharta!

Obema, tov. A. Klincu in meni je dobro. Kot brata sva med temi slovaškimi kmečkimi fanti. In oba pozdravljava vso slovensko kmečko mladino.

Inž. Jole Karadjole.

9. februarja je umrl v Šibeniku inženir Jole Karadjole. Strla ga je gripa s pljučnico.

Globoko nas je pretresla ta žalostna vest. Saj je bil dolga leta med nami v Ljubljani baš Jole tisti, ki je dajal našemu delu pravo vsebino. Dasi po rodu Dalmatinec, je igral v slovenskem kmetškem pokretu važno vlogo: začetki našega mladinskega gibanja so nerazdružno vezani na njegovo osebo. Bil je med ustanovitelji akademskega agrarnega kluba „Njive“ in ves čas svojega bivanja v Ljubljani njegov idejni vodja; bil je tudi med ustanovitelji Zveze kmetških fantov in deklet ter je često zastopal mladinski pokret slovenskega kmeta doma in na tujem; sodeloval je vedno in povsod kjer se je delalo za koristi in napredek kmetškega stanu. In med vsemi idealnimi delavci je bil on najidealnejši, poln vere v pravičnost in zato bodočnost kmetške misli.

Rodil in zrasel je med njimi, ki od ranega jutra do poznega večera s sklonjenimi hrbti kopljejo težko dalmatinsko grudo, da jim v žgočem solncu curkoma lije pot z razoranega obraza, kakor bi blagoslavljal njo, ki jih kljub svoji veliki skromnosti redi. Z njimi je živel, z njimi trpel, z njimi se boril; njihova usoda je bila njegova usoda. Trpko življenje kmeta-trpina ga je kovalo in skovalo. Poznal je življenje in trpljenje našega kmetškega stanu v njegovih najglobljih temeljih, poznal je njegovo dušo in njegovo srce, vse njegove težnje in potrebe, njihove vzroke in posledice. Ta svoja temeljna izkustva je še neprimerno obogatil z intenzivnim proučevanjem kmetške miselnosti vseh, a predvsem slovanskih narodov. Tako se je pripravil ta odločni zagovornik in branitelj kmetških pravic, da postane pravi apostol svojega kmetškega naroda, katerega je tako ljubil, kot more ljubiti le najboljši sin svojega najboljšega očeta; zanj je utripala njegova sleherna žila, njemu je služila njegova sleherna misel.

Njegovo sodelovanje v slovenskem kmetškem pokretu mu je nudilo priliko, da je dodobra spoznal slovenskega kmeta, katerega je vzljubil, kakor je ljubil le še dalmatinskega. Slovenija mu je postala druga Dalmacija in težko se je od nje ločil, ko se je po dovršenih študijah vračal v svoje rodno mesto. Tudi nam vsem je bilo ob njegovem slovesu hudo, čeprav smo upali, da se še povrne. In prišel je dvakrat, obakrat po par dni, a v tretje ga ne bo... Kršna dalmatinska gruda ga je v 33. letu njegovega življenja zopet sprejela vase, kakor bi hotela reči: „Rodila sem ga, vašega težko pričakovanega apostola, a rodila sem ga prezgodaj, zato vam ga zopet odzvamem, da ne izvrši tega, za kar je bil rojen.“ In v tem tiči največja tragika njegove smrti.

Rodna Dalmacija se je poslovila od njega, kakor je kljub svoji mladosti zaslužil. Vse delo v Šibeniku je zastalo, trgovine in delavnice so se zaprle. Deset tisoč oseb je prisostvovalo njegovemu pogrebu, 48 vencev je pokrilo njegov pre zgodnji grob. V imenu dalmatinskega kmeta se je poslovil od pokojnika s prekrasnim govorom kmet Škarica in oči tisočev so se zasolzile: plakalo je kmetско ljudstvo cele severne Dalmacije za svojim učiteljem-vodnikom.

Njegovim preštevilnim slovenskim prijateljem ni bilo mogoče udeležiti se pogreba. Zato so mu priredili na sedmi dan njegove smrti v Ljubljani prelepo spominsko svečanost, ki je najlepše pokazala, kako spoštovan in priljubljen je bil naš nepozabni Jole med nami.

Nikdar več ga ne bo med nas, da bi nam stisnil roko, da bi nas bodril in tolažil. Ostala bo pa med nami kmetška misel, ki jo je tako goreče širil in gojil, in z njo tudi spomin na njega, neustrašenega in brezkompromisnega borca jugoslovskega seljaka.

Naj mu bo lahka rodna gruda šibeniška!

GOSPODINJSTVO.

Da ne pozabim. Iz lastne skušnje vem, kako je neprijetno in včasih nepopravljivo, ako se v gospodinjstvu kaj pozabi. Žena-gospodinja, ki ima polno glavo skrbi, dela in tekanja cel dan več kot dovolj, se včasih sredi dela nenadoma česa domisli, kar bo morala storiti ali opustiti ali ukazati, da ne bo škode ali zamere. Toda delo jo žene naprej in tisto, kar ne bi smela pozabiti, je pozabljeno. Temu lahko odpomoremo. Imejmo pri sebi (morda v žepu) vedno malo beležnico, prav majhno, da nam ne zavzame mnogo prostora in na njej mal svinčnik. Kadar nam tekom dneva pride na misel, kaj bi bilo dobro ali potrebno storiti ali opustiti, izvlečemo brž našo beležnico in si v par besedah misel za-beležimo. To nas ne stane niti mnogo časa, niti truda in zvečer, ali pa tudi tekom dneva, kadar ujamemo trenutek za oddih, pregledamo naše zapiske in se spomnimo, kaj nam je še storiti.

Tudi v stanovanja pomladi! Že diši po pomladi, pravimo. Sneg kopni, svež, mlačen veter piha, solnce je že kar toplo. Iz zemlje vstaja novo življenje, pre-rojenje, zdravje. Zunaj je solnce, zunaj je zrak, zunaj je svetloba! Ali naj naši domovi ostanejo mrzli, zatohli, temni, kot so žalibog bili vso dolgo zimo? Ne povsod, toda v mnogih naših domovih se vso dolgo zimo niso odprla okna na stežaj, se ni pustilo, da bi sveža burja prepihalala kote in izgnala iz stanovanj vlago in pokvarjeni zrak. Storimo to sedaj. Odprimo okna, odprimo vrata, da pride k nam pomlad in zdravje. Sedaj, ko še ni dela zunaj na polju, ki naše žene

najbolj ovira, da se ne morejo bolj posvetiti stanovanju, sedaj se posvetimo našim domovom. Pustite, naj močan preprih večkrat pomete vse vaše sobe in shrambe, odgrnite zavese, da posije solnce v vse kotičke, kjer se je vso dolgo zimo pasla vlaga in rodila v sebi nešteto bolezenskih kali! Iznesite na veter in solnce vašo in vaše družine posteljnino, da se presuši, odda svojo zatohlost in se nasrka solnca, ki umori vso nesnago, vse bolezenske klice. Počistite vaša stanovanja z metlo in krtačo, z vodo in milom, da bo zadihala v njih snaga in svežost, ki je pozimi pri najboljši volji ni moglo biti v dovoljni meri. **Mano.**

Kuhinja.

Solata. Sedaj, ko je pomanjkanje solate najbolj občutljivo in je marsikatera gospodinja, ki ji je že pošla vsa zimska zaloga, v zadregi, vam bo morda tale recept dobrodošel. Olupi krompirja, ga zreži na kocke in ga v slani vodi skuhaj. Olupi eno srednjo kolerabo, dva korena (navadna) in če imaš korenino peteršilja in eno zeleno. Tudi to zreži na kocke in prav tako skuhaj do mehkega. Ko je kuhano, odcedi vso vodo, vsuj vse skupaj v skledo, tudi krompir, zmešaj in zabeli z oljem in kisom. Popraj in soli po želji. Ta solata je dobra, če je še topla.

Kruhovi cmoki: 6 žemelj (ali belega kruha ravno tako množino) zrežemo na kocke, jih oblijemo z mastjo, v kateri smo pražili čebulo in peteršilj. V mleko zažvrkljamo (vtepemo) 2 jajci, osolimo in s tem polijemo kruh. Pustimo toliko časa, da se kruh navlaži (napije). Nazadnje z 2 žlice moke pomokamo, premešamo ter oblikujemo cmoke, katere v slani vodi skuhamo (vro naj 10 minut polagoma) in zabelimo s prepraženimi drobtinicami.

Kuhan orehov štrukelj: Naredimo vlečeno testo iz 35 dkg moke, 1 jajca, soli in malo mlačne vode (dobro je, če pridenemo žlico olja ali malo surovega masla, da se testo lepše vleče). Testo dobro pognetemo, da postane gladko, potem ga razvlečemo, potrosimo z nadevom, potem ko smo ga namazali z raztopljenim surovim maslom in pomazali z jajci (2 jajca raztepemo v osminki litra smetane) zvijemo v štrukelj, zavežemo v prtič (boljše v prtiču, ker ostane štrukelj bolj cel), in kuhamo približno pol ure v slanem kropu.

Nadev za orehov štrukelj: 25 dkg ($\frac{1}{4}$ kg) zmletih orehov, 10 dkg sladkorja in malo cimeta. Kdor nima rad sladko, lahko napravi tudi brez sladkorja in cimeta.

Zdrobovi cmoki: V $\frac{1}{4}$ litru mleka zakuhamo 6 dkg surovega masla, 12 dkg zdroba (grisa) ter kuhamo tako dolgo, da nastane trd cmok; zmes ohladimo, ji primešamo 2 jajci, sol, 2 žemlji na male koščke zrezani (lahko tudi bel kruh) in na maslu prepraženi. Vse skupaj premešamo in pustimo nekaj časa na miru. Potem oblikujemo cmoke, jih skuhamo v slani vodi in zabelimo s prepraženimi drobtinicami.

Vsa ta jedila, razen orehovega štruklja lahko pripravimo, kot samostojno jed za večerjo. Zraven se seveda prav dobro prilega kakršnakoli salata.

Orehov štrukelj pa lahko pripravite še s kako drugo jedjo za kosilo ali pa tudi samo kot sladico. **Zvezdana.**

Kako se obnašamo.

Danes se bom, drage tovarišice, kratko dotaknila splošnih pravil, ki se jih moramo kolikor toliko držati v javnosti, t. j. na cesti, v javnih prostorih (zbirališčih), na potovanju in v trgovinah pri nakupovanju.

Rekla sem že, da je glasno, kričeče pogovarjanje nespodobno. Tudi na cesti ne govori tako glasno, da bi lahko sledili tvojemu pogovoru vsi, ki gredo pred teboj in za teboj. Govori polglasno, dovolj, da te razume oseba, ki gre s teboj. Ne ustavlja se med pogovorom, ne sme se na vse grlo, ne kaži s prstom, niti mimoidočih, niti stvari in predmetov, ki jih vidiš. Sploh hodi po ulici tako, da vzbujaš čim manj pozornosti. Glej pred se, da se v koga ne zaletiš, če se pa to zgodi, reci: „Oprostite!“ in pojdi dalje. Pri umikanju pazi, da se osebam, ki ti pridejo naproti, umakneš vedno na desno stran. Neodločno nihanje na levo in desno tik pred osebo, kateri bi se morala izogniti, je kaj nerodno. Videla sem nekoč na obljudeni cesti smešen prizor. Mlado, drobno dekletce se je vsled nepazljivosti zaletelo v starejšega velikega gospoda. Hotelo se je umakniti; odskočilo je na levo, potem na desno in zopet na levo. Gospod, ki je bil najbrže šaljivec, je slednjič prijel dekleta pod pazduho in ga prestavil, kot se prestavi tvalo in šel smehljaje se dalje. — Na ulici ne jej, ne meči po tleh odpadkov, papirja in olupkov. Ne pljuvaj na ulici. — Kadar greš po cesti z odličnejšo ali starejšo osebo, jo pusti hoditi na tvoji desnici, le če je na tvoji levi strani lepša pot, stopaj ti na desni. Kadar gredo skupaj tri osebe, pustiš da hodi najstarejša in najuglednejša na sredi. Ako napravi kdo mimoidočih kakšno opazko o tebi, bodisi prijetno ali neprijetno, jo kratkomalo presliši. Dekle, ki započenja znanja na ulici in se vsakemu nagovoru odzove, sme biti pripravljena tudi na žalitve. — Doma naša dekleta navadno ne hodijo sama v gostilne. Najbolje je, ako brez svojih staršev ali sorodnikov sploh ne greste, posebno ne zvečer, ko so duhovi že motni. V tujem kraju pa smo včasih primorane tudi same stopiti v gostilno, v kavarno ali v hotel. Tudi tu se obnašamo povsem mirno in neprisiljeno. Ko vstopim v tak javen lokal, preletim že pri vhodu ves prostor s pogledom, da izberem mesto, kjer bom lahko nemoteno sedela. Ako ne morem najti nezasedene mize, pristopim k mizi, pri kateri sedi najmanj oseb. (po mogočnosti se izogibam moške družbe, ako sem sama) rečem: „Dovolite, prosim, da prisedem“, ali „ali je dovoljeno, prosim“, odmaknem nezasedeno stolico in sedem. Ako sem v plašču, ga preje odložim in obesim na najbližje obešalo, ali izročim natakarju, da ga obesi. Počakam, da pride natakar (ako me ni bil opazil, ko sem vstopila, ga polglasno pokličem s „prosim“), in potem naročim, kar želim. Obnašam se mirno, dostojno in ne kažem zadrege. — Ako gremo na potovanje, se oblečemo snažno, a ne v najboljše, ker na vlaku ne moremo preveč paziti na obleko. Pri blagajni zahtevamo listek kratko in razločno, n. pr. „Tretji razred Ljubljana“. Kadar vstopaš v vlak (prav tako v avtobus ali tramvaj) počakaj, da najprej potniki izstopijo. Ako si sama, sedi v ženski oddelek ali v prostor za nekadilce. V vlaku ne začenjaj brez potrebe pogovorov s sopotniki, ne bodi preveč zaupljiva napram neznanim ljudem. Tudi jih ne ogleduj preveč radovedno in ne študiraj njih oblačil. Ako vidiš, da star ali bolehen človek nima sedeža, mu odstopi svojega. Ne postavljaš nog na nasprotno sedež. Ako ješ, jej spodobno. Pogrni si preko kolen prtič ali snažen papir in jej tako, da ne motiš s tem sopotnikov. Ako te kdo nadleguje (posebno če si z dotičnim sama v oddelku) se presedi, ali opozori na to sprevodnika. — Tudi v trgovini mora biti naše obnašanje vljudno. Zadirčnost, neprijazno odgovarjanje na vljudna vprašanja te slabo osvetljujejo. Pri izbiri blaga se smeš dalje pomuditi, ako imaš namen res kaj kupiti, drugače pa je to nepotrebno šikaniranje ljudi, ki morajo, že po poklicu, biti vljudni.

Draga dekleta!

Že večkrat smo vas pozvali, da nam pišete, da nam poveste svoja opažanja, svoje želje in potrebe. Tako radi bi videli, da bi vsako naše dekle smatralo „Grudo“ za res svoj list, k kateri bi se zatekala kot k dobri prijateljici, se z njo pogovarjala, jo prosila nasvetov in navodil in ji iz svojih potreb dajala smernice za nadaljen razvoj.

Res, da „Gruda“ ne more biti izključno dekliški list, ker je glasilo društev kmetijskih fantov in deklet. Vendar smo pripravljene in bomo zelo radi povečali „Kotiček za dekleta“, ako boste ve same, drage tovarišice, to hotele. Vedeli pa bomo, da to hočete, ako nam boste začele dopisovati. Ne izgovarajte se s svojo neizvežbanostjo, s svojo prirodno skromnostjo, radi katere si nobena ne upa napisati svojih misli, ne vprašati za nasvet in pouk! (Ako ne želite, se vaše ime sploh ne bo natisnilo, temveč se bomo sporazumeli pod začetnimi črkami vašega imena). — Glejte, vaše tovarišice v mestu imajo lepo število listov, v katerih so vedno natisnjene cele vrste vprašanj in odgovorov, pisem in člankov, ki jih pošiljajo svojim listom čitateljice same. Tako sodelovanje zelo poživljuje in prijateljsko poglobi razmerje med urednikom in bralkami.

Letos je prešlo uredništvo „Grude“ v roke žene, ki dobro pozna življenje in potrebe dekleta, posebno kmetijskega dekleta. Naj vam bo to dejstvo v spodbudo, da se boste lažje odločile, odložiti svojo skromnost, da boste lažje odprle svoje srce in se z večjo prisrčnostjo oklenile svojega kotička.

Dekleta, drage tovarišice, bodite nam sodelavke! Tudi ve ste poklicane, da gradite na bodočnosti našega kmetstva! — Ve, ki ste bile na tečajih v bratski Češki, ki ste videle navdušenje svojih severnih sestrah, stopite prve naprej!

Urednica.

Organizacija

Naš drugi prosvetno-organizatorični tečaj. Že drugič v teh zimskih mesecih je zbrala naša Zveza okrog sebe svoje fante, da jim v sedemdnevem tečaju nudi izobrazbe v prosvetnem, gospodarskem in idejnem smislu. Dne 23. februarja je bila v dvorani Zveze kulturnih društev v Ljubljani lepa otvoritev, ki je, radi udeležbe mnogih naših javnih kulturnih delavcev in radi njih nagovorov, izgledala celo svečano. Dvorana, ki je precej obširna, je bila ob 2. popoldne docela polna. Poleg že imenovanih naših kulturnih borcev in nekaterih predavateljev iz prvega tečaja, je prišlo okrog 50 kmetijskih fantov tečajnikov. Naš sedanji podpredsednik dr. Viktor Maček je v zanosnem nagovoru pozdravil vse navzoče: fante, ki so se v tako obilnem številu odzvali našemu vabilu, požrtvovalne predavatelje, ki darujejo svoj čas in trud za prosveto kmetijskega naraščanja, vse, ki so prišli, ker se zanimajo za naš pokret in nam hočejo pomagati. Imenoma je pozdravil navzočega ministra v p. g. Ivana Puclja, duhovnega svetnika g. Barleta, ravnatelja akademskega kolegija g. Jerana, dr. Spiller Muys-a in dva zastopnika čehoslovaške kmetijske mladine: tovariša Bizika in Šikuro, ki sta prišla, da se udeležita

našega tečaja, kot se je že nekaj naših fantov udeležilo takih tečajev v Bratislavi. Tovariš dr. Maček je v nadaljnjem izvajal, da je uspeh kmetskega gibanja v požrtvovalni samopomoči. Zato so nam potrebni tečaji, katerih enega danes otvarjamo. Fantje, ki se bodo udeležili teh tečajev, se bodo vračali na svoj dom: samozavestni borci za kmetijske ideje, za kmetijsko samostalnost.

Za njim je govoril svoj idejno programatičen govor dr. Janžek Novak. Vesel je, ko gleda pred seboj množico kmetijskih fantov, ki se ne razlikujejo od meščanov niti po obleki, niti po obrazu, niti po vedenju. Tu se spomni naših kmetijskih mater in sester, ki imajo na tem največ zasluge. Toda ne le naša vnanjost, tudi naša notranjost mora biti uglajena, ne bodimo kot prazen klas, ki ga dviga njegova puhlost — naša samozavest mora izvirati iz notranje vrednosti. Naši tečaji ne nudijo zabave, oni zahtevajo napetih možganov, dojemljivosti in vztrajnosti. Namenjeni so mladini, ki je dojemljiva, mlada, ki razume nov čas, nove življenjske razmere. Ta novi čas dviga kmetijsko mladino vsega sveta in ustvarja posebno vzajemnost med mladino češkoslovaškega, poljskega, bolgarskega in jugoslovenskega naroda. — Meščanstvo naj ne stoji ob strani, kajti kulturnost in blagostanje vasi sta temelj kulture in blagostanja naroda in države. Smatramo, da je potrebno, da ima v naši agrarni državi kmet pretežen vpliv na gospodarsko politiko države. Spoštujemo našo narodno državo, ker služi napredku naroda in nas v našem stremljenju podpira. Spoštujemo nauk cerkve, ker nas uči morale, ker nas navaja k dobremu in svari pred slabim. Vzgoja cerkve je dobrina, ki jo visoko cenimo. — Končno želi predavatelj vsem tečajnikom kar največ uspeha.

Govor ministra Puclja je bil krepak, zaokrožen, kipeč življenjske moči. Pozdravil je prav prisrčno vse, ki so prišli v imenu vasi, željni pouka in navodil, ki imajo voljo s svojim delom popraviti naše od poveljne dobe razrovane razmere.

Duhovni svetnik Barle je govoril besede, ki so s svojo iskrenostjo vzgibale vse poslušalce. Poln ljubezni do domače grude, do kmetijskega stanu, iz katerega izhaja, je iznesel nekaj spominov iz svoje mladosti, poveličujoč kmetijsko delo in kmetijsko zavednost. Povdaril je potrebo po izobraženih kmetovalcih in hvalil cilj, ki so si ga postavili prireditelji tečaja. Prav iskreno je tudi on želel vsem tečajnikom največjega uspeha.

Dr. Rapè je nato pozdravil vse navzoče v imenu Zveze kulturnih društev, ki je v dneh tečaja naša gostiteljica, saj nam je prepustila svojo lepo dvorano za otvoritev in za predavanja tekom tečaja.

Govoril je tudi tovariš Slovak Šikura, ki se je v svojem in v imenu svojega tovariša zahvalil za gostoljuben sprejem, izražajoč veliko veselje, da sta mogla priti med nas. Sporočil je naši mladini iskrene pozdrave češkoslovaške kmetijske mladine.

K sklepu je pozdravil naše fante v imenu akademske mladine še akademik Alujevič, povdarjajoč potrebo, da vedno in povsod delamo na uresničenju ideje jugoslovanske enotnosti.

Podpredsednik dr. Maček je v svojem zaključnem govoru ponovno pozdravil vse, se zahvalil vsem, ki so nam prireditelji tega tečaja omogočili: vsem zbirateljem prispevkov v hrani in denarju, vsem gostiteljem, pod čijih streho se bo tečaj vršil, vsem predavateljem in končno vsem fantom, ki so s svojo obilno udeležbo dokazali svojo stanovsko zavednost. — Ob polštirih je bila otvoritev zaključena, nakar so se pričela predavanja.

Ob sklepu moramo povdariti, da je ta tečaj v veliki meri omogočila zavednost in solidarnost našega kmetijskega človeka. Kmetje sami so med seboj nabirali hrano in nam jo (krompir, fižol) na svojih vozeh pripeljali ter s tem Zvezi omogočili, da je tekom enega tedna prehranjevala tako veliko število tečajnikov. Čast in priznanje tej lepi stanovski zavesti in medsebojni pomoči!

Tečaja samega se je redno udeleževalo 46 fantov, ki so z vnmemo poslušali vsa predavanja, ki so se povečini vršila popoldne v sejni dvorani Z. K. D. Predavatelji so se brez izjeme v resnici potrudili, da so v čim razumljivejši obliki podali svoja predavanja. V naslednjem slede gg. predavatelji in njih predavanja:

1. Fran Trček: O združništvu (2 uri).
2. Dr. Srečko Goljar: Zemljiška knjiga (1 uro).
3. Dr. Kunc: Dnevna vprašanja naše živinoreje (2 uri).
4. Dr. Janže Novak: Kulturne smernice kmetijskega gibanja (1 uro). Država, narod, cerkev (1 uro).
5. Ing. I. Zaplotnik: Uvoz agrarnih produktov v našo državo (1 uro).
6. Ing. Zupančič: Trgovina z lesom (1 uro).
7. F. Bukovec: Trgovina s prašiči (1 uro).
- J. Junc: O praktičnem zavarovanju (1 uro).
- Dr. Riko Fuks: Zgodovina agrarnega pokreta (1 uro).
- A. Prepeluh: Vzroki današnje gospodarske krize (1 uro).
- Dr. Spiller-Muys: Slov. srenja in soseska (1 uro).
- Milan Mravlje: Gospodarska struktura Slovenije (1 uro).
- Ing. Hočevar: O melioraciji (1 uro).
- Kapetan Marinčič: O vojaških obveznostih (2 uri).
- Joža Likovič: Upravne oblasti (1 uro).
- Fr. Kalol: Kmetijsko gospodarstvo (1 uro).
- G. Leskovec: Pretep in pijanstvo v novem kazenskem zakoniku (1 uro).
- Ciril Kovač: O podeželskih odrih (1 uro).
- Fran Kovič: Diletantizem (1 uro).
- Dr. Viktor Maček: Navodila za odbornike pri društvih (1 uro).
- Dr. Mihalek: O carinah (1 uro).
- Francž Gerželj: Tisk (1 uro). Vas in mesto (1 uro).

Vsa navedena predavanja so udeležence tečaja zelo zanimala in videti je bilo, da si naša kmetjska mladina v resnici želi izobrazbe in vzgoje.

V dopoldnevih pa so tečajniki obiskali nekatere kulturne in gospodarske ustanove: Muzej, Blasnikovo tiskarno, mestno klavnico, tobačno tovarno, tovarno „Saturnus“, tovarno čevljev Pollak d. d. in Strojne tovarne in livarne. Med tednom so bili enkrat v gledišču in enkrat v kinu.

Malo je to, teden dni, a vendar se je storilo v tem kratkem času prav mnogo in „Zveza“ je po pravici ponosna na svoj drugi tečaj, na katerem je vzgajala naše kmetjske fante iz raznih vasi naše ožje domovine.

Da je v resnici njeno delo želo uspeh, pač najlepše dokazuje zaključek tečaja: „poslovilni večer“, ki se je vršil v hotelu Miklič. Tega večera so se udeležili poleg vseh tečajnikov tudi vsi prijatelji kmetijske mladine. Posl. podpredsednik dr. Viktor Maček je vse zbrane pozdravil s toplimi besedami, v kratkem orisal potek tečaja in želel vsem tečajnikom obilo uspeha pri njihovem pionirskem delu na vasi. Nato je vsakemu posameznemu tečajniku podal pismeno priznanje o vestnem obiskovanju tečaja ter se od vsakega iskreno poslovil. Med

razdeljevanjem priznanj sta govorila še oba tečajnika iz bratske nam Češko-slovaške ter sta pozivala vse naše fante, naj ostanejo zvesti kmetskemu mladinskemu pokretu. Za njima je govoril še tov. Nemeč iz Sv. Jurija ob Ščavnici, ki predvsem poudarjal ljubezen do domače grude. Nato je v temperamentnih besedah pozdravil vse navzoče tov. Kolšek in obljubil, da bodo vsi, ki so bili na tečaju tudi na vasi delali po naukih, ki so jih prejeli. S tem je bil zaključen oficijelni del poslovnega večera. Za njim se je razvila prijateljska zabava. Iskreno in domače se je širila po dvorani. Fantje so pričeli peti naše narodne pesmi, in človek se je čutil, kot da je nekje na vasi. A vsem veselju je bila skrita žalostna pesem slovesa, ki jo je sleherni čutil v srcu. Ali v veri, da smo si vsi prijatelji in se še snidemo v življenju, v delu za napredek in razvoj naše vasi, je žalost utonila. Vsak je odnesel s seboj le lep spomin, a ne le spomin, marveč tudi opomin, da je dolžan delati na polju kmetске prosvete.

„Zveza“ si je s tečajem ustvarila novo četo fantov, od katerih lahko pričakuje, da se zavedajo svoje naloge na vasi.

Iz Zveze. Koncem februarja se je zopet vrnil naš dragi poslevodeči podpredsednik tovariš Dolfe Schauer. V treh mesecih njegove odsotnosti je vodil Zvezine posle tovariš Dr. Viktor Maček, kateremu se za njegov trud in požrtvovalno delo, ki ga je ves ta čas opravljal, ki ga je vložil zlasti pri organiziranju našega II. prosvetno-org. tečaja, najsrčneje zahvaljujemo. Našemu staremu podpredsedniku pa kličemo: Dobro nam došel!

Dramlje. Naše društvo k. f. i. d. „Detelja“ je na novega leta dan uprizorilo igro „Stari grehi“. Kljub temu, da je polovica igralcev prvič nastopila na odru, je igra prav dobro uspela. Od navzočih gledalcev smo želi splošno pohvalo. Pohvaljeni smo bili celo od tistih, ki so nas doslej najraje samo grajali. Po igri se je razvila živahna prosta zabava pri kateri smo tudi marsikatero pametno rekli. Na splošno željo smo 6. januarja igro ponovili.

Toplice na Dolenjskem. Kmetška prosveta je priredila dne 15. februarja na tukajšnji šoli predavanje, ki ga je imel dr. Josip Trost, podpredsednik Kmetске prosvete v Novem mestu. V zanimivih besedah je na raznih primerih dokazoval kako premalo se je doslej oziralo na potrebe in koristi kmeta. Kmetu in delavcu sta potrebna pouk in izobrazba, da ga usposobita za dobrega gospodarja, zavednega državljana in razsodnega občana. — Udeležba je bila velika. Poleg starejših gospodarjev je poslušala predavanje tudi naša mlajša generacija obojega spola. Ob priliki se bo predavanje nadaljevalo, saj si je Kmetška prosveta nadela nalogo izobraževati in učiti kjer se more.

Pododbor Kmetске prosvete v Novem mestu. Prvo nedeljo po Novem letu dne 4. jan. 1931. se je vršilo krasno uspelo in sijajno obiskano zborovanje Kmetске prosvete za osrčje Dolenjske v Novem mestu, kjer so tov. min. Pucelj, dr. Janže Novak in M. Mravlje razložili namene in cilje Kmetске Prosvete kot starešinske prosvetne organizacije Društev kmečkih fantov in deklet. Na tem zborovanju je bil tudi izvoljen 15-članski pododbor Kmetске Prosvete za Novo mesto in okolico, ki se je v svoji prvi seji konstituiral (preds. posestnik J. Avsec iz Gotne vasi, podpreds. Dr. J. Trošt, tajnik prof. J. Kovač) in takoj v drugi seji začrtal prve smernice svojega delovanja. Zaveda se v polni meri, da more biti to delovanje uspešno in koristno le v najtesnejšem stiku z društvu kmečkih fantov in deklet, ki jih vsestransko podpira in se zavzema za ustanavljanje in solidno vod-

stvo novih. Dosedaj je bilo ustanovljeno novo društvo k. f. in d. v Birčni vasi in Prečni, pripravljajo pa se nova društva v Beli cerkvi, Šmarjeti in Škocjanu vzporedno z ustanovitvijo sokolskih društev oziroma čet. Posebno paznjo posveča pododbor severnemu predelu (Mirna peč, Trebnje) in lepi Mirenski dolini, kjer želi razgibati kmetско ljudstvo k stanovski zavesti in izobrazbi. Okrog sebe zbira pododbor pridno učiteljstvo in vse druge, ki hočejo pri delu pomagati. Ponovno je predaval med učitelji o Kmetiski prosveti tov. ravn. meščanske šole Mervič, v okolico so šli tudi drugi člani odbora. Res je, da so vse to začetki, ki pravo delo le uvajajo in pripravljajo. Upamo, da bomo mogli v prihodnjem poročilu navesti že tudi nekaj stvarnih uspehov, ker veselja do dela na preroditvi človeka je dosti in nadejamo se, da tudi odziv ne bo izostal. Pododbor se je pobrigal, da je od nas odšlo na II. org.-prosvetni tečaj v Ljubljano 13 (iz Mirne peči pa 2) fantov, ki bodo pomagali pri delu v vasi. Zelo mu je na srcu širjenje tiska („Gruda“, Kmetijska Matica i. t. d.); posebno v tej stvari naj bi se zdramili vsi, mlajši in starejši, ker tisk je — velesila! Prihodnjič kaj več!

Kmetiska prosveta v Žalcu. Kljub izredno slabemu vremenu so se odzvali Savinjšani našemu vabilu v lepem številu, saj je bilo okrog 3000 udeležencev, znamenje, da vlada v dolini velik interes za javno življenje.

Ob 9.15 je otvoril zborovanje gosp. Fran Pikel, ki je pozdravil vse navzoče, posebno bivšega ministra gosp. Ivana Puclja, ter dal nato besedo gosp. dr. Janžetu Novaku, ki je orisal namen Kmetiske prosvete.

Za njim je govoril gosp. Ivan Pucelj, ki je pribil dejstvo, da tudi po 6. januarju nekateri ljudje še vedno računajo, da bomo začeli politično življenje zopet tam, kjer smo nehali. Stare politične stranke morajo prenehati; kdor jih še hoče, je škodljivec naroda. Nadalje je razglabljal o šolski politiki nekdanj in sedaj. Poleg narodne šole in Sokola hoče tudi Kmetiska prosveta vzgajati narod v koristne člane države. Predvsem nam je treba zavesti državnosti, ker narod brez državnostne misli ni narod, temveč hlapec. Kmečka prosveta vabi vse in vsakogar na delo. Hvaležni smo kralju, da nam je tako preudarno preuredil vso državo in zato delajmo vsi, da se kraljeva zamisel čim bolj in čim hitreje uresniči.

Po govoru gosp. Puclja, ki je izzval splošno odobravanje, je govoril gosp. inž. Teržan o gospodarskih potrebah Savinjske doline s posebnim ozirom na pereča vprašanja hmeljarstva, ureditve signiranja in zadružno prodajo. Njegov zaključek je bil, naj se skliče zborovanje vseh hmeljarjev, preden se v teh vprašanih ukrene kaj končoveljavnega.

Dr. Igor Rozina je izvajal, da ima Savinjska dolina najčistejši jezik in najnaprednejši narod. Savinjski kmet je človek svobodnega duha. Če bi imeli na meji tak narod, bi ne bilo bridkih ur, ki smo jih prestali pred ujedinjenjem. Nadalje je podal dr. Rozna bistvo kmetiske kulture, ki sloni na delovni kmetiski ženi in na svobodnem gospodarju, kmetu.

Sklepno besedo je govoril tov. dr. Janže Novak o solidarnosti kmeta s šolanim inteligentom pod geslom „Z narodom za narod“. Inteligenca naj narodu pomaga v njegovih težnjah, ne skuša naj pa vleči narod na pota svojih posebnih interesov. Prišel je nov čas, ko se bo obnesla le kmetiska solidarnost z vsemi drugimi stanovi, ki so pri nas vsi izšli iz kmeta in se tudi vsi vračajo v dobi krize nazaj k zemlji.

Obiskovalci so po zborovanju živahno razpravljali o govorih in so se razšli s trdnim sklepom, da hočejo po svojih močeh sodelovati pri preporodu kmetstva.

Raztresenost. Profesor pride pozno ponoči domov in zasliši nenavaden šum. Takoj zakliče: Kdo je tukaj?

Tat, ki je ležal skrit pod posteljo odgovori: Nihče.

Profesor: Čudno, da ni nikogar, prisegel bi bil, da je bil nekdo pod mojo posteljo.

Rešitev „Zlogovnice“ priobčene v 2. števil. Grude:

Iz zlogov sestavljene besede so: Primož, dolar, biser, Vajkard, Telovo, navada, ročka, Ninive, kepa, zajec, gruden, doba. Prvi zlogi teh besed kličejo: **Pri-** dobivajte naročnike za Grudo!

Rešitev „Črkovnice“ iz 2. števil. Grude: Besede, ki se vrste druga pod drugo so: peteršilj, Petrovče, petelin, petica, petek, peta, 5.

KRIŽANKA.

(Sander Turnšek.)

1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		12	13	14	15
	16		17	18	19	20		21				22	23			
24	25	26		27	28		29				30					31
32				33							34					
		35			36					37			38			
39	40	41	42	43			44	45	46	47	48		49			50
51	52		53	54	55		56		57	58	59		60			61
62																
63			64				65			66			67			
		68		69			70		71			72	73			
	74	75		76			77	78			79	80	81			82
83			84			85	86	87		88	89					90
91		92			93	94				95	96					97
	98			99	100	101		102		103	104			105		
106			107					108						109		

Besede pomenijo.

Navpično: 1. telovadno orodje, 2. veznik, 3. žena, 4. lep kraj v Sloveniji, 5. Egipt. bog, 6. ženski glas, 7. ozir. zaimek, 9. igralna kvarta, 10. igralna kvarta, 11. števnik, 12. sv. pisemska oseba, 13. drvarska podlaga, 14. Egiptovski bog, 15. zora, 17. poljski pridelek, 19. poljski pridelek, 20. možko ime, 23. posteljina, 25. posoda za vino, 27. poljski pridelek, 28. riba, 29. otroški klic, 30. spona, 31. telovadno društvo, 36. kraj v krškem polju, 37. domača ptica, 39. dvig, 40. bivši minister, 42. možko ime, 43. top, 44. divjačina, 45. žensko ime, 47. zidna potreba, 48. plesna dvorana, 49. praznik, 50. obrtnik, 52. del voza, 53. $\frac{3}{7}$ Amalije, 55. delo (srpski), 56. žučkojed, 57. ima vsak človek, 59. del obleke, 60. kraj pri Hrastniku, 61. divjačina, 68. rokodelec, 73. žensko ime, 74. vinska trta, 75. Rimski zakonodajec, 76. del voza, 77. žganje, 78. žuželka, 79. del obleke, 81. „ajaki“, 82. možko ime, 83. padavina, 84. „lear“, 86. imendan, 87. časovna mera, 89. ima vsako mlado bitje, 90. možko ime, 93. vprašalnica, 95. pravoslavni duhovnik, 98. kazalni zaimek, 99. igralna kvarta, 102. kazalni zaimek, 103. nikalnica, 105. $\frac{1}{2}$ Ivana.

Vodoravno: 1. vzvod, 4. lesena hiša, 8. znamenje, 13. gorstvo v Jugoslaviji, 16. „nopl“, 18. vprašalnica, 19. pom. glagol, 21. član družine, 22. zvitek papirja, 24. del voza, 26. pokrajina v Jugoslaviji, 28. nočna ptica, 30. tekočina, 31. pom. glagol, 32. posestnik, 33. dan v tednu, 34. mož. krstno ime, 35. igralna kvarta, 38. trdilnica, 41. vzdih, 43. kesanje, 44. predlog, 46. del obleke, 48. „sa“, 51. žensko ime, 54. rokodelec, 56. turški duhovnik, 58. prl. prodaji mesa, 60. prima in sekunda, 62. častitka uganjkarjem za Božič, 63. poljedelsko orodje, 64. zobna pasta, 65. živinče, 66. pridevnik, 67. pega, 68. „ku“, 69. kaz. zaimek, 70. „ca“, 71. domača žival, 72. „uk“. 75. os. zaimek, 80. nota v solmizaciji, 83. rudokop v Sloveniji, 85. možko ime, 88. mesto v Jugoslaviji, 91. del voza, 92. „laee“, 94. vrsta krvne bolezni, 96. Sv. pisemska oseba, 97. $\frac{1}{2}$ Otona, 98. padavina, 99. ženski glas, 101. trdilnica, 102. barva glasu, 104. ribarske potrebščine, 106. sv. pisemska oseba, 107. država v Evropi, 108. možko ime, 109. možko ime.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V drugi številki „Grude“ je pod sliko v povesti „Božja sodba“ odpadel podpis. Slika (perorisba) predstavlja vigenc, o katerem je govor v povesti. Vse tri perorisbe: „Kropa“, „Vigenc“ in „Pibrovčeva hiša z znamenjem“ v današnji številki, smo povzeli iz Dr. R. Andrejkove knjige: Kropa in Kamna gorica.

Ivo Plaskan: Hvala. Pirobčimo.

Kopriva: Matevža in Marto bomo natisnili. Drugo pa menda ni za tisk. Sicer pa: talent imate, ne zakopljite ga. Tudi Besednica pride na vrsto.

Vinko Bitenc: Hvala za poslano povest. Prinesemo jo v eni prihodnjih številki.

Fantje, dekleta, dopisujte za Vaš mesečnih „Grudo“!

Mnogo, dobro in po ceni!

To se danes zahteva od vsakega privrednika. Kmetovalec mora temu zahtevi zadostiti, ako želi sodelovati v narodno-gospodarskem oziroma svetovno-gospodarskem ustrojstvu.

Naloga kmetijske mladine je, da sledi modernim tehničnim sredstvom in jih skuša uporabljati v gospodarstvu. Slika nam kaže en primer, kako se lahko pridelava mnogo, dobro in po ceni.

Gnojilni poskus na pšenici v Suhadolih pri Komendi.

Treba je umno in pravočasno uporabljati umetni gnoj.

Tvornica za dušik d. d. Ruše pri Mariboru izdeluje mešano gnojilo

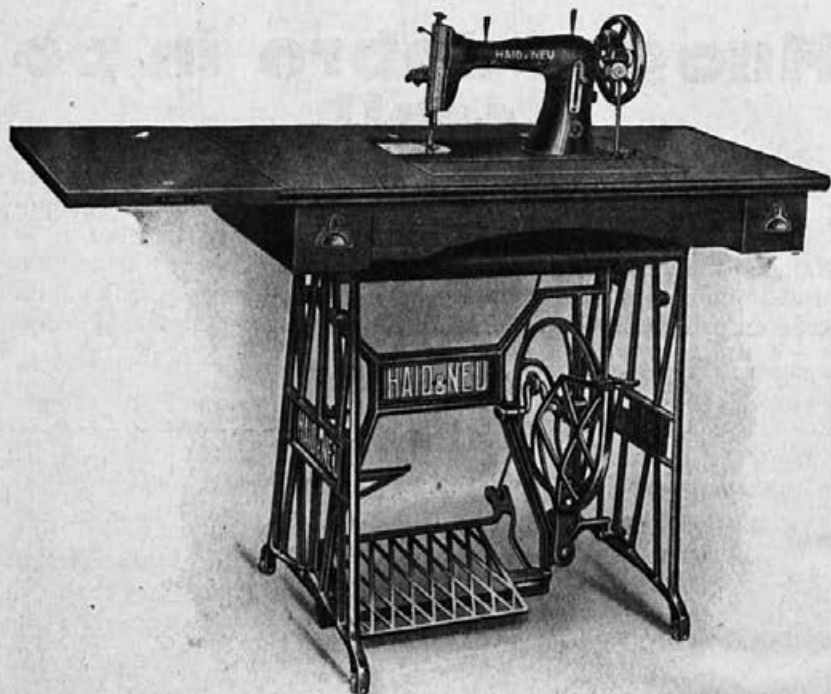
Nitrofoskal-Ruše

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in okoli 33% apna t.j. vso ono hrano, ki jo posevi rabijo, da rodijo bogato in dobro.

Apneni dušik

pa povspesuje bujnost rasti in povečuje odstotek beljakovin v rastlinah, kar je pred vsem za pridelovanje sena na travnikih od velikega pomena.

Naročila sprejema tvornica, ki izvršuje analizo zemlje in daje strokovna navodila za pravilno uporabo umetnih gnojil.

„HAID & NEU“ **šivalni stroji.**

„Mifa“ prvovrstna nemška kolesa.
Zahtevajte cenike brezplačno! V vsakem
kraju iščemo zastopnike (pripravno kot
postranski zaslužek za kmetske fante).

„Centra“,
Zaloga šivalnih strojev in koles
Ljubljana
Masarykova cesta (Nova palača Vzajemne
zavarovalnice)

Pazite pri nakupu šivalnih strojev na najboljšo znamko in to je PFAFF!

PFAFF šivalne stroje

za rodbino, obrt in industrijo z večletno garancijo, kupite ugodno tudi na obroke pri tvrdki

Ign. Vok, Ljubljana

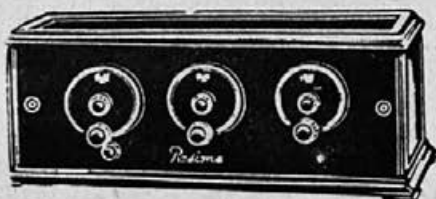
Tavčarjeva ul. 7 ali v podružnici
Kranj in Novo mesto.

Poduk v vezeniu brezplačen!

Predavanja, napoved vremena, napoved časa, petje, godba vsak dan v vaši sobi!

Nabavite si pri nas dober radijski aparat

Radio Ljubljana

Ljubljana, Miklošičeva 5. Maribor, Aleksandrova 44.

NOVOSTI

**Poskusite
Grudi pridobiti enega
novega
naročnika!**

**angleškega
in češkega
sukna!**

BOGATA IZBIRA!

**A. & E. SKABERNĚ
LJUBLJANA**

Rezervirano!

za

Philips-Radio

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, spec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega spl tskega in trboveljskega portland cementa.

Pridobite „Grudi“

vsaj enega novega naročnika!

KLUČEVA
vseh vrst no
fotografijah
all kinds of
prints
najboljše
KLIČARNA ST-DEU
LJUBLJANA DALMAVINOVA 13

LEKARNA

TRNKÓCZY

Ljubljana, Mestni trg št. 4

Telefon 2186.

Pošt. ček. rač. 10755.

Zaloga vseh domačih in tujih
zdravilnih sredstev, mineral-
nih vodn, obvezil itd.

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVÁ (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavni: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% , brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 30.000.000.-.

Rezervni zaklad:
nad Din 700.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnih in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12 $\frac{1}{2}$ in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

